

horen preken: tot 1854, toen De Haan benoemd werd tot docent aan de Theologische School in Kampen. Voor het schrijven van de schets over De Haan gaf Albracht zich de nodige moeite. Van de gereformeerde kerkenraad 'A' in Groningen kreeg hij haar eerste notulenboek ter inzage. Daarnaast kreeg hij van bibliothecaris B. ten Bruggencate inzage in de notulen van de academische senaat van de Rijksuniversiteit Groningen. De Haan had in eigen kring aanzien genoten als kenner van het Hebreeuws, Aramees en Arabisch. Beweerd werd dat hij in de jaren dertig samen met P. Hofstede de Groot op tweetal gestaan zou hebben voor een professoraat in de oude oosterse talen. 'Dit bleek echter niet zoo te zijn, zoodat men hierbij zeker aan een legende moet denken.'⁹³

De rust waarmee Albracht zich kon wijden aan zijn studie over De Haan vormde een zonderling contrast met de nog steeds moordende verliescijfers elders. Zelfs kon hij in de zomer een aangename week door te brengen in *Ons Landhuis* in Lunteren. In dit herstellingsoord trof hij de hervormde predikant J.B.Th. Hugenholtz, met wie hij discussieerde over bijbelse theologie en over de visie van de Duitse hoogleraar Adolph Deissmann op de apostel Paulus. Hugenholtz was een bekende christen-socialist en pacifist,⁹⁴ die herstelde van tuberculose. Dat Hugenholtz geen aanhanger was van het gereformeerde Schriftprincipe vormde evenmin beletsel voor een goed contact als diens pacifisme – het waren, zoals Albracht beschreef, in Lunteren zegenrijke dagen. De tegenstelling met wat er in Frankrijk en Rusland gebeurde kon nauwelijks groter zijn.

Vrede

Op 11 november was de oorlog dan toch eindelijk voorbij. Schoolland kon begin 1919 melden dat John ongedeerd uit Europa was teruggekeerd. Cornelius had ook moeten opkomen, maar dat was na de 'armistice' afgeblazen.⁹⁵ John had afgezien van het aanbod de officiersopleiding te volgen, aangezien hij militaire discipline weinig vond passen bij de Amerikaanse mentaliteit zoals hij die opvatte. Hij werd op een salaris van \$1400,- docent aan een Highschool in oprichting, in Paterson (New York)⁹⁶ en haalde enige jaren later zijn graad als *artium magister* aan de Columbia University. Zijn vader rapporteerde uitvoerig over de familie. Over het wereldgebeuren was hij echter kort. De val van het ooit zo machtige Duitsland en de opkomst van het bolsjewisme in Rusland waren gebeurtenissen waarvan hij de consequenties eenvoudig nog niet kon overzien. Schoolland verbaasde zich over de aanhoudende economische voorspoed van de Verenigde Staten, waar zijn eigen salaris was verhoogd tot \$2500,- en waar zijn woning inmiddels voorzien was van een centrale verwarming in de *basement*.⁹⁷ 'In Amerika heeft verleden jaar de landbouw opgebracht 28.000 mil-

⁹³ F.J. Albracht aan K. Schoolland, Groningen 24 juli 1918.

⁹⁴ Herman Noordegraaf, 'Hugenholtz, Johannes Bernardus Theodorus (1888-1973)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (<http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1880-2000/lemmata/bwn4/hugenholtz> (12-11-2013)).

⁹⁵ Cornelius 'Casey' Schoolland (1898-1985) zou achtereenvolgens onderwijzer, predikant in de CRC, legerpredikant in de Tweede Wereldoorlog en docent bijbelse vakken aan Grand Rapids Christian High School worden.

⁹⁶ Daar zou John Schoolland in het huwelijk treden met de onderwijzeres Wilhelmina Vermeulen. Zij was een kleindochter van de afgescheiden predikant Douwe van der Werp, naar Amerika geëmigreerd uit het Friese Burum.

⁹⁷ K. Schoolland aan F.J. Albracht, Grand Rapids 3 januari 1919.